

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ἘΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Ζ΄.

Ὅτι δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκτελέσονται
βουλεύματα ἢ περὶ ποιήσεως καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ κειμένων. (Ἰβίδ. ἑσῆς).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

—
1884

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΛΑΤΩΝ

ΕΤΟΣ Ζ΄.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ ΚΑΙ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ.

ΤΕΥΧ Ε΄. ΚΑΙ Σ΄.

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΛΟΚΡΩΝ ΤΩΝ ΟΠΟΥΝΤΙΩΝ.

Ἀνεγνωσθεῖσα ἐν τῷ Διδασκ. Σολλόγῳ τῇ 28 Νοεμβρίου 1883

ΥΠΟ Ν. Α. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχ. ἔρα εἰς τευχ. Γ΄. καὶ Δ΄. Τόμ. Ζ΄).

Καταλυθέντος δὲ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου διὰ τῆς ἐν Αἴγῳ τελείας τῶν Ἀθηναίων ἥττης, οἱ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων εἶχον τὴν ἀξίωσιν νὰ συμμετάσχωσιν αὐτοῖς τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων. Πρῶτοι δὲ καὶ μόνοι οἱ Θηβαῖοι, τῶν ἄλλων συμμάχων ἐπὶ ἡσυχαζόντων, τῆς τε δεκάτης ἀντεποιήσαντο τοῦ πολέμου καὶ περὶ χρημάτων ἡγανάκτησαν, ἃ Λύσανδρος εἰς Σπάρτην ἀπέστει-
(ΤΟΜ. Ζ΄)

λεν, ⁽¹⁾ ἀλλ' οὐδὲν ἔλαβον. Ταῦτό δ' ἔπαθον καὶ οἱ Κορίνθιοι καὶ πάντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τὸ χειρίστον πάντων ὅτι περιφρονηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐτέθησαν ἐν μοίρᾳ δούλων, ὡς ἔστιν ἰδεῖν παρὰ Ξενοφῶντι ἐν 3, 5, 12, ἐνθα, τοῦ λόγου ὄντος τοῖς Θηβαίοις περὶ Κορινθίων, φέρεται τάδε: « Ἐπεὶ δ' ἔπραξαν ἀεθούλοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, ποίας ἀρχῆς ἢ τιμῆς ἢ ποίων χρημάτων μεταδεδώκασιν αὐτοῖς; Ἄλλὰ τοὺς μὲν εἴλωτας ἀρμοστὰς ἀξιοῦσι καθιστάναι, τῶν δὲ συμμάχων ἐλευθέρων ὄντων, ἐπεὶ εὐτύχησαν, δεσπότηαι ἀναπεφύηασιν· ἀλλὰ μὴν καὶ ὑμῶν οὓς ἀπέστησαν φανεροὶ εἰσιν ἐξηπατηκότες· ἀντὶ γὰρ ἐλευθερίας διπλῆν αὐτοῖς δουλείαν παρεσχήκασιν· ὑπὸ τε γὰρ ἀρμοστῶν τυραννοῦνται καὶ ὑπὸ δέκα ἀνδρῶν, οὓς Λύσανδρος κατέστησεν ἐν ἐκάστη πόλει.» Ἐκ τῆς τοιαύτης λοιπὸν τῶν Λακεδαιμονίων διαγωγῆς, οὐ μόνον οἱ Θηβαῖοι, οἱ Κορίνθιοι, οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀγαιοὶ δυσμενῶς διατεθέντες τοῖς Λακεδαιμονίοις οὐδέποτε ἐπαύσαντο μνησικακοῦντες, διότι ἐν μὲν τῷ πολέμῳ μάλα λιπαρούμενοι ὑπ' αὐτῶν, πάντων καὶ πόνων καὶ κινδύνων καὶ τῶν δαπανημάτων μετεῖχον, ἅμα δ' εὐτυχησάντων, ἔτυχον τύχης, ἧς προεμνήσθημεν, ἀλλὰ καὶ οἱ μικρότεροι καὶ ἀσθενέστεροι σύμμαχοι, ἐν οἷς καὶ οἱ Λοκροὶ οἱ Ὀπούντιοι διὰ τὴν αὐτὴν τῆς Σπάρτης ὑπεροψίαν, ιδιοτέλειαν καὶ ἀχαριστίαν ἐκηρύχθησαν ἐχθροὶ τῆς παλαιᾶς συμμάχου Σπάρτης καὶ τὸ κατ' αὐτῆς μῖσος ἠϋξανε καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς ἐπολλαπλασιάζοντο. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, οἱ Θηβαῖοι, οἵτινες πρῶτοι ἐτόλμησαν νὰ δείξωσι τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην δυσἀρέσκειάν των, πρῶτοι ἀπεφάσισαν καὶ ἐν τῷ φανερῷ νὰ διακόψωσι τὰς πρὸς αὐτὴν φιλικὰς καὶ συμμαχικὰς σχέσεις. Γινώσκοντες δὲ οἱ ἐν ταῖς Θήβαις προεστῶτες, ⁽²⁾ ὅτι εἰ μὴ τις ἄρξει πολέμου, οὐκ ἐθελήσουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι λύειν τὰς σπονδὰς πρὸς τοὺς συμμάχους, πείθουσι Λοκροὺς τοὺς Ὀπούντιοὺς ἐμβαλλεῖν εἰς τὴν ἀμφισβητήσιμον αὐτοῖς καὶ τοῖς

(1) Πλουτ. Λυσ. 27. Ίουστίν. 5, 10. Ξεν. Ἑλλ. 3, 5, 5.

(2) Ξεν. 3, 5, 3.

Φωκεῦσι χώραν, νομίζοντες, ὅτι τούτου γενομένου, οἱ Φωκεῖς θὰ ἐμβάλωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Λοκρίδα, καὶ οὕτως ἐξ ἀνάγκης ἔμελλον νὰ ἀναμιχθῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἐντεῦθεν δ' ἀρχεται ὁ λεγόμενος Βοιωτικὸς καὶ Κορινθιακὸς πόλεμος, διαρρηγείσης τῆς μεγάλης τῶν Σπαρτιατῶν συμμαχίας, νέας δὲ κατ' αὐτῆς σχηματισθείσης καὶ πολλὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις παρασχούσης πράγματα, ὧν ἕνεκα εἰς τὴν Ἀντακίδειον προσέφυγον εἰρήνην.

Οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι κατὰ Ξενοφῶντα Β, ἰ, ἦ: ἄσμενοι ἔλαβον πρόφασιν στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, πάλαι ὀργιζόμενοι αὐτοῖς τῆς τε ἀντιλήψεως τῆς τοῦ Ἀπόλλωνος δεκάτης ἐν Δεκελείᾳ καὶ τοῦ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ μὴ ἐθελῆσαι ἀκολουθῆσαι ἧτιῶντο δ' αὐτοὺς καὶ Κορινθίους πείσαι μὴ συστρατεύειν ἄνεμιμνήσκοντο δὲ καὶ ὡς θύειν τ' ἐν Αὐλίδι τὸν Ἀγησίλαον οὐκ εἶων καὶ τὰ τεθειμένα ἱερά ὡς ἔρριψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ καὶ ὅτι οὐδ' εἰς τὴν Ἀσίαν Ἀγησιλάῳ συνεστράτευον. Ἐλογίζοντο δὲ καὶ καλὸν καιρὸν εἶνε τοῦ ἐξάγειν στρατιάν ἐπ' αὐτοὺς καὶ παῦσαι τῆς εἰς αὐτοὺς ὕβρεως ἃ τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καλῶς σφίσις ἔχειν, κρατοῦντος Ἀγησιλάου καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι οὐδένα ἄλλον πόλεμον ἐμποδῶν σφίσις εἶναι. » (1) Οὕτω δὲ γινωσκούσης τῆς πόλεως τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ ἔφοροι πέμπουσιν εἰς τὴν Φωκίδα τὸν Λύσανδρον, διατάξαντες αὐτὸν νὰ παραλάβῃ αὐτοὺς τε τοὺς Φωκέας καὶ τοὺς Οἰταίους καὶ Ἡρακλειώτας καὶ Μηλιέας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ νὰ πορευθῇ εἰς Ἀλίαρτον, ἔνθα ἔμελλε νὰ παρευρεθῇ εἰς ῥητὴν ἡμέραν καὶ ὁ Πausανίας ἔχων Λακεδαιμονίους τε καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους. Μαθόντες δ' οἱ Θηβαῖοι τὴν ἐπικειμένην εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις εἰς Ἀθήνας, πρὸς ἃς ἤδη πᾶσαι αἰ δυσμενῶς πρὸς τὴν Σπάρτην διακείμεναι ἐλληνικαὶ πολιτεῖαι εἶχον στρέφει τὰ βλέμματα. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρέσβεις κατηγόρησαν τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἀροῦ διὰ τῆς συνδρομῆς πάντων τῶν Ἑλλήνων συμμάχων καὶ τοῦ τὰ μέ-

(1) Ξεν. Ἠλ. Β, ἰ, ἦ.

γίστα συμβαλομένου εἰς τὸ κρατῆσαι τοὺς Ἀθηναίους μεγάλου βασιλείως, εἰδείθησαν μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου πρὸς πάντας ἀγνώμονες καὶ ἀδίκους, οὐδὲν αὐτοῖς μεταδεδωκότες τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ὠφελημάτων, ἐρωτῶσι τοὺς Ἀθηναίους· «Πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς, ἐὰν ὑμεῖς αὐτῷ προστῆτε τῶν οὕτω φανερώς ἀδικουμένων, νῦν ὑμᾶς πολὺ ἤδη μεγίστους τῶν πώποτε γενέσθαι; ὅτε μὲν γὰρ ἤρχετε, τῶν κατὰ Θάλατταν μόνον δῆπου ἤγεεσθε· νῦν δὲ πάντων καὶ ἡμῶν καὶ Πελοποννησίων καὶ ὧν πρόσθεν ἤρχετε καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλείως τοῦ μεγίστην δύναμιν ἔχοντος ἡγεμόνες ἂν γένοισθε.⁽¹⁾ Γνωστὸν, ὅτι μετὰ τὴν ἀγόρευσιν τῶν πρέσβεων οἱ Ἀθηναῖοι ὑπεσχέθησαν τοῖς Θηβαίοις βοήθειαν. Ἄλλ' ὁ Λύσανδρος σπεύσας προσβάλλει τῷ τείχει τῶν Ἀλιαρτίων, οὔτε τοῖς Ἀθηναίοις δοὺς καιρὸν βοηθῆσαι αὐτοῖς, οὔτε τῷ Πausανίᾳ, ἔχοντι τὸ ἐκ Λακεδαιμόνος στρατεύμα, συμπράξει αὐτῷ, ὅτε ὁ Λύσανδρος προσβληθεὶς ὑπὸ τε τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῶν ἰππέων Βοιωτῶν, ἀποθνήσκει ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Ἀλιάρτου.⁽²⁾ Καὶ ἀφικνεῖται μὲν μετὰ μικρὸν ὁ Πausανίας, ἀλλ' ἐλθόντων σύναμα καὶ συμπαραταξαμένων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν Ἀθηναίων, δὲν ἐτόλμησε νὰ λάβῃ διὰ μάχης τοὺς νεκροὺς, ἀλλ' ὑποσπόνδους, ἐφ' ᾧτε ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας.⁽³⁾ Ἡ πρώτη αὕτη τῶν Σπαρτιατῶν ἦττα ἐνεθάρρυνε τοὺς κατ' αὐτῆς συμμάχους, οἵτινες αὐξηθέντες, προστεθέντων ἤδη αὐτοῖς τῶν Ἀργείων, Κορινθίων, Θεσσαλῶν, Ἀκαρνάνων, Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν καὶ Μηλιέων,⁽⁴⁾ συνεκέντρωσαν ἐν Κορίνθῳ, ἐνθα ἤδη μετετέθη ὁ πόλεμος, στρατὸν πολυάριθμον. Τὴν κατ' αὐτῆς συμμαχίαν ταύτην βλέπουσα ἡ Σπάρτη καὶ ἐπὶ μόνον τὸν Ἀγησίλαον ἐλπίζουσα, μεταπέμπεται αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, προκρίνουσα ν' ἀποβάλλῃ ἐξωτερικὰς κτήσεις ἢ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἡγεμονίαν. Ὑπακούσας ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος καὶ διελθὼν διὰ Θράκης, Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, ἐνθα νικήσας τοὺς συμμά-

(1) Ξεν. 3, 5, 14. (2) Ξεν. Ἑλλ. 3, 5, 19.

(3) Ξεν. Ἑλλ. 3, 5, 24.

(4) » » 3, 2, 17.

γους τῶν Βοιωτῶν Θεσσαλούς ἔστησε τρόπαιον, καὶ ὑπερβάλλον τὰ Ἀγαθὰ τῆς Φθίας ὄρη, τὴν λοιπὴν πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύετο μέχρι πρὸς τὰ Βοιωτῶν ὄρια. Συναντήσας δὲ ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Κορωνείας παρατεταγμένους τοὺς ἐχθροὺς Βοιωτοὺς, Ἀθηναίους, Ἀργεῖους, Κορινθίους, Αἰνιᾶνας, Εὐβοεῖς, Λοκροὺς ἀμροτέρους, οἵτινες διασπασθέντες ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, καθάπερ προείρηται, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ φαίνονται πάλιν ἠνωμένοι, καὶ συνάψας μάχην τῷ 394 νικᾷ μὲν ὁ Ἀγησίλαος πληγώνεται ὁμοῦ καὶ πλείστον τοῦ στρατοῦ ἀποβάλλει.⁽¹⁾ Ἡ δὲ Σπάρτη, ὡς ἐβλήμεν εἰπόντες, τὸν μέγαν ὄρωσα κίνδυνον, οὐδεμίαν δ' ἀλλαγῆς ἐλπίδα σωτηρίας τῶν πραγμάτων ἔχουσα, προέβη εἰς τὴν συνομολόγησιν τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης, ἣν ἀπεδέξαντο μὲν πᾶσαι αἱ λοιπαὶ τῆς Ἑλλάδος πόλεις, ὁμόσασαι τὰ ἐν τῇ συνθήκῃ ἐμπεδώσειν, μόνοι δ' οἱ Θηβαῖοι οὐκ ὤμωσαν, ἀξιοῦντες ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὁμνύναι. Καὶ γνωστὸν μὲν ἔστι οἱ Θηβαῖοι, ἐμβυλόντος τοῦ Ἀγησιλάου, ἠναγκάσθησαν εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν, ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονομούς,⁽²⁾ οἱ δὲ Ὀπούντιοι Λοκροί, ὡςπερ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ πόλεις, ἀπήλαυον τῆς διὰ τῆς εἰρήνης ταύτης αὐτονομίας, διακόψαντες, ὡς γ' εἶοικε, πᾶσαν μετὰ τῶν Θηβαίων πολιτικὴν σχέσιν. Ἄλλ' ἢ ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν κατάληψις τῆς Καδμείας, ἐταπείνωσε μὲν ἔτι μᾶλλον τὴν δύναμιν τῶν Θηβαίων, ἐξήγειρεν ὁμοῦ τὰς πρὸς αὐτοὺς συμπαθείας πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων πόλεων καὶ δὴ καὶ τῶν Λοκρῶν. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἡ Καδμεία τέλος ἐλευθεροῦται, οἱ φρουροὶ τῆς Σπάρτης μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθοῦσαν τοῖς Βοιωτοῖς βοήθειαν ἀπέργονται ὑπόσπονδοι, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, οἱ ὁμόσαντες⁽³⁾ αὐτονομούς ἐάσειν τὰς πόλεις, τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες ὑπ' αὐτῶν μόνων τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, οὐδ' ὑφ' ἑνὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τοὺς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ

(1) Ξεν. Ἑλλ. 4, 3, 20. (2) Ξεν. Ἑλλ. 5, 1, 23.

(3) " " 5, 4, 1.

βουληθέντας Λακεδαιμονίους δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἑπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι.» Μετὰ δὲ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην (370) ὅτε ἡ δύναμις τῶν Θηβαίων διὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου ἀπέβη ἡ πρώτη ἐν Ἑλλάδι, ἡ θέσις τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν ἤρξατο βεβαίως μεταβαλλομένη· διότι ἡ πρότερον μετ' αὐτῶν ἐκουσία συμμάχια, ἀναμφιβόλως κατέστη ἀνάγκης ἀποτέλεσμα· διότι οὐ μετὰ πολὺ βλέπομεν τοὺς τε Ὀπουντίους καὶ Ὀζόλας Λοκροὺς ἀκολουθοῦντας τοῖς Θηβαίοις μετὰ τῶν Φωκέων, ὑπηκόων γεγεννημένων, τῶν Εὐβοέων, Ἀχαρνάνων, Ἡρακλειωτῶν καὶ Μηλιέων καὶ ὑπὸ τὸν Ἐπαμεινώνδαν καὶ Πελοπίδαν εἰσβάλλοντας ἐν Πελοποννήσῳ⁽¹⁾. Καὶ ἀδηλον μὲν ὁποῖαν πολιτικὴν θέσιν ἐτήρησαν μέχρι τέλους τοῦ πολέμου τούτου, δυνάμεθα ὁμῶς ἔκ τε τῶν προτέρων καὶ τῶν ὑστέρων κρίνοντες ν' ἀποφανθῶμεν, ὅτι ἐρ' ὅσον ἡ δύναμις τῶν γειτόνων Θηβαίων ἤκμαζεν, οὐκ ἦν αὐτοῖς ἄλλως ποιῆσαι ἢ ἐπεσθαι τοῖς ἰσχυροῖς αὐτῶν συμμάχοις καὶ γείτοσιν.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἱερῷ πολέμῳ, ὅτε οἱ Φωκεῖς, ὡς καλλιεργήσαντες μέρος γῆς τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ κατηγορηθέντες ὑπὸ τῶν Θηβαίων, κατεδικάσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου, ἐπινευόντων τῶν τε Θεσσαλῶν καὶ Λοκρῶν, αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος διέστησαν. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμόνιοι, Ἀχαιοὶ μετὰ τινῶν ἄλλων τῆς Πελοποννήσου πολιτειῶν ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῶν Φωκέων, οἱ δὲ Θηβαῖοι, Θεσσαλοὶ, Λοκροί, Δωριεῖς, Λινιάνες, Φθιώται, Μάγνητες, Περραιβοί, Ἀθαμᾶνες καὶ Δόλοπες κατ' αὐτῶν. Ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ, οὐ μάρτυρα ἔχομεν μόνον τὸν Διόδωρον, μὴ διακρίνοντα τοὺς Λοκροὺς, μνεῖα γίνεται τὸ πρῶτον πάντως Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν, οἵτινες ἀμέσως μετέσχον τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ὡς γείτονες τῶν Φωκέων καὶ τῶν Δελφῶν. Πρῶτοι δὲ μάλιστα αὐτοὶ ἔσπευσαν εἰς βοήθειαν τοῦ ἱεροῦ πάσῃ δυνάμει, ἀλλὰ προσδληθέντες ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Φωκέων Φιλομήλου, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Δίς δὲ ἠττηθέντες ὑπὸ τῶν

(1) Ξεν. Ἑλλ. 6, 5, 23.

Φωκέων καὶ πᾶσαν ἀποβλέποντες ἐλπίδα ἀντιστάσεως πρὸς αὐτούς, ἐπεκαλέσαντο τὴν βοήθειαν τῶν ἠθθαίων, οἵτινες μετὰ τῶν Θεσσαλῶν καὶ λοιπῶν ἀμφικτυόνων ἐκήρυξαν πρὸς τοὺς Φωκεῖς τὸν πόλεμον, ὡς ἱεροσύλους. Καὶ ἐνόσφω μὲν ὁ πόλεμος διεξήγετο μακρὰν τῆς γῶρας τῶν Ὀπουντίων, οὗτοι διετέλουν ἐν ἡσυχίᾳ, καίπερ ἀναμειβόμενοι ὑπὸ τῶν ἠθθαίων ὑποκινούμενοι, ἀδύνατον ἦν νῆ μόνωσιν ἀπαθεῖς θεαταὶ τῶν γιγνομένων. Ἄλλὰ μετὰ τὴν ἐν Νεῶνι, τῇ μετὰ ταῦτα Τιθορέᾳ, μάχην, καθ' ἣν ὁ Φιλόμεηλος ἤττηθείς κατὰ κράτος καὶ πληγωθείς, ἐρρίφθη κατὰ κρημνῶν, ἵνα μὴ πέσῃ αἰχμάλωτος, ὁ πόλεμος μετεφέρθη εἰς τοὺς Ὀπουντίους καὶ Ἐπικνημιδίους Λοκρούς· διότι ὁ τὸν Φιλόμεηλον διαδεγθεὶς Ὀνόμαρχος πάραυτα ἐπελθὼν κατὰ τῶν Ἀμφισσέων ἢ Ὀζολῶν Λοκρῶν καὶ κατατροπώσας αὐτούς, ἐπῆλθεν εἶτα κατὰ τῶν Δωριέων καὶ τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν, ὧν τὴν πρωτεύουσαν Θρόνιον εἶλε καὶ τοὺς κατοίκους ἐξηνδραπόδισεν, ὥσπερ Διόδωρος ἐν 16, 33, 3 λέγει: «Καὶ τῶν Φωκέων τοὺς ἐναντιουμένους συλλαμβάνων (Ὀνόμαρχος) ἀνήρει καὶ τὰς οὐσίας ἐδῆμευεν. Εἰς δὲ τὴν πολεμίαν ἐμβαλὼν Θρόνιον μὲν ἐκπολιορκήσας ἐξηνδραποδίσασατο, Ἀμφισσεῖς δὲ καταπληξάμενος ἠνάγκασεν ὑποτάττεσθαι.» Καὶ ἐν 16, 38, 38: Φάβλλος δὲ στρατεύσας εἰς Λοκρούς τοὺς ἐπονομαζομένους Ἐπικνημιδίους, τὰς μὲν ἄλλας πόλεις ἐχειρώσασατο πάσας, μίαν δὲ τὴν ὀνομαζομένην Νάρυκα διὰ προδοσίας νυκτὸς παραλαβὼν πάλιν ἐξέπεσε καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπέβαλεν οὐκ ἐλάττους τῶν διακοσίων. Μετὰ δὲ ταῦτα στρατοπεδεύοντος αὐτοῦ περὶ τὰς ὀνομαζομένας Ἀβὰς, οἱ Βοιωτοὶ νυκτὸς ἐπιθέμενοι τοῖς Φωκεῦσιν ἀνείλον αὐτῶν οὐκ ὀλίγους. Ἐπαρθέντες δὲ τῷ προτερήματι παρήλθον εἰς τὴν τῶν Φωκέων γῶραν καὶ πολλὴν αὐτῆς πορθήσαντες ἤθροισαν λαφύρων πλῆθος. Ἐπανιόντων δ' αὐτῶν καὶ τῇ Ναρυκαίων πόλει πολιορκουμένη βοηθούντων, ἐπιφανεῖς Φάβλλος τούτοις μὲν ἐτρέψατο, τὴν δὲ πόλιν ἐλὼν κατὰ κράτος διήρπασε καὶ κατέστρεψεν.» Ἐκ τῶν χωρίων τούτων τοῦ Διοδώρου καθὼς καὶ ἐκ τοῦ 14, 82 τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἔχοντος: «Καταστρατοπεδεύοντος δ' αὐτοῦ Ἰσμινίου τοῦ Βοιωτῶν

στρατηγού) εἰς Νάρυκα τῆς Λοκρίδος, ἐξ ἧς φασὶ τὸν Λίαντα γεννηθῆναι, τὸ πλῆθος τῶν Φωκέων ἀπήντησε μετὰ τῶν ὀπλων, τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντας Ἀλκισθέου τοῦ Λάκωνος,» καταμανθάνομεν οὖν τινὰ πρῶτον μὲν, ὅτι οἱ Φωκεῖς προσέβαλον οὐ μόνον τοὺς Ἐπικνημιδίους, ἐξανδραποδίσαντες τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν πόλιν τὸ Θρόνιον, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ὀπουντίους) διὰ προδοσίας ἐλόντας τὴν πόλιν αὐτῶν Νάρυκα, ἧς πάλιν ἐξέπεσον· δεύτερον δὲ, ὅτι ἐπὶ Διοδώρου τὸ ὄνομα τῶν Ὀπουντίων διὰ τε τὸν Πελοποννησιακὸν καὶ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον πολλαχῶς κακωθείσης τῆς χώρας αὐτῶν, ἤρξατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ἀναλόγως τῆς φθινούσης αὐτῶν δυνάμεως, ἐξαφраниζόμενον καὶ ἀντικαθιστάμενον διὰ τοῦ τῶν Ἐπικνημιδίων, οἵτινες, ἅτε καὶ πλείονας ἔχοντες πόλεις, ἤρξαντο ὀψιαιτέρον νὰ ἀναφραίνωνται πρῶτον μὲν ὡς διακεκριμένη μοῖρα, ἔπειτα δὲ καὶ ὡς ἐπώνυμοι πάντων τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος Λοκρῶν. Εἰς τοῦτο δ' ἄγει ἡμᾶς ἡ θέσις τοῦ Νάρυκος, ἣν εὐρίσκομεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἀνωτέρω χωρίου 16, 38, 38, εἰς τοὺς ἐπονομαζομένους Ἐπικνημιδίους, ἐνῶ μετὰ βεβαιότητος ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἐξάγεται, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Νάρυξ ἔκειτο πάντως ἐγγὺς τῆς Ὀποῦντος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ αὐτῆς, μετὰ πολλῆς δὲ καθ' ἡμᾶς πιθανότητος ἐγγὺς τῆς σημερινῆς Ἀταλάντης, ὡς ἐν τῷ γεωγραφικῷ μέρει τῆς περὶ Ὀπουντίων πραγματείας ἡμῶν δείξωμεν· διότι τὸ «ἐπανιούντων δ' αὐτῶν (τῶν Θηβαίων) καὶ τῇ Ναρυκαίων πόλει πολιορκουμένη βοηθούτων» οὐδεμίαν καταλείπη ἀμφιβολίαν, ὅτι ὁ Νάρυξ ἢ πατρίς τοῦ Αἴαντος, ἔκειτο πρὸς τὸ μέρος τῶν Βοιωτῶν ἤτοι εἰς τὸ ἀνατολικὸν τῆς Λοκρίδος καὶ οὐχὶ εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς ἢ εἰς τοὺς Ἐπικνημιδίους, ὅπερ πιθανῶς μεταγενέστερον συνέβη, ἀπὸ τῆς ἀνακκινίσεως τῆς χώρας μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φωκέων καταστροφὴν αὐτοῦ ἐν Ὀλ. 107, 1, ἡγουμένου τοῦ Φαύλου, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ προειρημένου χωρίου, μετατεθέντος τοῦ Νάρυκος εἰς τοὺς Ἐπικνημιδίους καὶ δὴ κατὰ πιθανώτατον λόγον εἰς τὸ ὁμόηχον Φαρύγαι. Ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἔξεστιν ἡμῖν νὰ νοήσωμεν, ὅτι ἐκυριεύθησαν καὶ αἱ δυτικώτεραι τῶν Ὀπουντίων ἢ τῶν

τότε επικρατούντων Ἐπικνημιδίων πόλεις Νίκαια καὶ Ἄλπωνός, διδάσκοντος τοῦ Δισγίνου ἐν τῷ περὶ Πρεσβ. 4ῷ, 132, 138,⁽¹⁾ ὅτι αἱ πόλεις αὗται ἦσαν καὶ τότε τῶν Φωκέων, ὅτε ὁ Φάλαικος παρέδωκεν αὐτάς τῷ Φιλίππῳ.² Τούτων οὕτως ἐχόντων, βέβαιόν ἐστίν, ὅτι ὁ Φωκικὸς πόλεμος, ὁ τοσαῦτα γένη Ἑλλήνων συνταράξας, οὐδὲ τοὺς Ἅοίους Λοκροὺς ἀφῆκεν ἀταράχους, ἀλλὰ τοῖς τε Ὀπουντίοις καὶ Ἐπικνημιδίοις μεγάλων συμφορῶν πρόξενος ἐγένετο καὶ πόλεις καὶ χώραν ἐστέρησεν αὐτούς, τῶν Φωκέων καταλαβόντων καὶ αὐτὸν τὸν ἐφ' ἑκάτερα τὴν Λοκρίδα σχίσαντα τότε, κατὰ Σπράβωνα, Δαφνοῦντα.

Ἐκ τούτου δὲ μέχρι τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης (338) οὐδὲν γινώσκουμεν, περὶ τῆς πολιτικῆς αὐτῶν θέσεως, οὐδὲ ἂν μετέσχον τῆς μάχης ἐκείνης, ἐν ἧ ἀπώλετο ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος, διότι οὐδεμία αὐτῶν μνεία γίνεται ἐν τοῖς ἐν Χαιρωνείᾳ ἀγωνισαμένοις ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας Ἑλλησιν, Ἀθηναίοις, Εὐβοεῦσιν, Ἀγχιοῖς, Κορινθίοις, Θηβαίοις, Μεγαρεῦσι, Λευκαδίοις, καὶ Κερκυραίοις, ὡς Δημοσθένης φησὶν ἐν τῷ Π. Στεφάνου λόγῳ 18, 237. Καὶ εἶναι μὲν λογικῶς ἀδύνατον νὰ ὑπολάβῃ τις, ὅτι ἡ χώρα ἐκείνη, ἥτις ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐν πᾶσι τοῖς τε ἐξωτερικοῖς καὶ ἐμφυλίοις πολέμοις ἐπίσημον καὶ ἐνεργὸν μέρος ἔλαβεν, θά ἦτο δυνατόν νὰ θεᾶται πόρρωθεν ἐξ ἀδιαφορίας τὸν ἀγῶνα, ἐξ οὗ ἤρτητο ἡ τύχη τῆς ὅλης Ἑλλάδος, καὶ ταῦτα ἐνῶ ἐκεῖνος προὔκειτο νὰ διακριθῇ ἐν τῇ μεθορίῳ αὐτῆς χώρᾳ· ἀλλὰ αἱ ἄλλεπάλληλοι συμφοραὶ αἱ διὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τέλος τοῦ καταστρεπτικωτάτου αὐτοῖς Φωκικοῦ, ἐξήμβλυναν ἐπὶ τοσοῦτον τὰς δυνάμεις καὶ

(1) Ἡ μὲν γὰρ Θετταλῶν καὶ Φιλίππου στρατεία πρόδηλος ἦν, οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ πρότερον πρὶν ἢ τὴν εἰρήνην γενέσθαι πρέσβεις πρὸς ὑμᾶς ἦλθον ἐκ Φωκέων, βοηθεῖν αὐτοῖς κελεύοντας, καὶ ἐπαγγελλόμενοι παραδώσειν Ἄλπωνόν καὶ Θρόνιον καὶ Νίκαιαν, τὰ τῶν παρόδων τῶν εἰς Πύλας χωρὶς κύρια.

² Διόδ. 16, 19.

τὸ ἀξίωμα αὐτῶν, ὡς εὐδεμία πλέον αὐτῶν μνεία ἐγίνετο, ὡς δυνάμειος ἀξίας λόγου ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς πράγμασιν, εἰ καὶ, τῶν Φωκέων κατασφραγίστων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, εὐλόγως εἰκάσειεν ἂν τις ὅτι, τῶν διὰ τοῦ ὑπὸ τῶν Φωκέων σφετερισμοῦ τοῦ Δαρνοῦντος ἐπελθόντος ὀγκασμοῦ τῶν Ἡοίων Λοκρῶν ἐκλιπόντος, ἢ προτέρα ἐνόστης αὐτῶν ἔργῳ ἐπανελθοῦσα, ὤφειλε μείζονα ἰσχὺν νὰ πορίσθῃ αὐτοῖς καὶ μείζονα πολιτικὴν σημασίαν. Ἄλλ' ἡ πολιτικὴ τοῦ Μακεδόνα ἐπιρροή, νικήσαντος τῷ 346 κατὰ κράτος τοὺς Φωκεῖς, ὧν ἡ μετὰ ταῦτα τύχη οὐκ ἄγνωστος,⁽¹⁾ καὶ τὴν ἐν τῷ Ἀμφικτυονικῷ συνεδρίῳ ψῆφον τῶν Φωκέων καταλαβόντος, καὶ ἡγεμόνος τῶν Ἀμφικτυόνων γενομένου,⁽²⁾ συνεῖχεν ἐπὶ τοσοῦτον τοὺς γείτονας τῶν Φωκέων λαούς, ὡς γ' ἔοικεν, καὶ τοσοῦτον ἀπερρόρησεν ἐν τῷ μεταξύ τοῦ 346 καὶ 338 χρόνῳ, ὥστε ἠδυνήθη νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς, ὡσπερ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις γείτοσι λαοῖς προσελθεῖν τοῖς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγωνισαμένοις ἐν Χαιρωνείᾳ, καὶ ταῦτα τοῦ Πλουτάρχου,⁽³⁾ λέγοντος τὴν περὶ τῶν Θηβαίων δύναμιν ἐναγώνιον ἐχόντων καὶ μάλιστα τότε τῶν Ἑλλήνων εὐδοκιμούντων ἐν τοῖς ὅπλοις: «Ἐπηρμένης δὲ τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ μέλλον καὶ συνιζαμένων κατὰ ἔθνη καὶ πόλεις Εὐβοέων, Ἀχαιῶν, Κορινθίων, Μεγαρέων, Λευκαδίων, Κερκυραίων, ὁ μέγιστος ὑπελείπετο τῷ Δημοσθένει τῶν Ἀγώνων, Θηβαίους προσαγαγέσθαι τῇ συμμαχίᾳ.... ἦν δ' οὐ ῥάδιον ἐπὶ προσφάτοις εὐηρηγετήμασι τοῖς περὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον τετιθαστευμένους ὑπὸ τοῦ Φιλίππου μεταστῆσαι τοὺς Θηβαίους, καὶ μάλιστα ταῖς διὰ τὴν γειτνίασιν

(1) Δημ. Π. Στεφ. 18, 39. ἐπιστ. Φιλίπ. «Βασιλεὺς Μακεδόνων. Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.. Ἴστε ἡμᾶς παρεληλυθότας εἶσω Πυλῶν καὶ τὰ κατὰ τὴν Φωκίδα ὑφ' αὐτοὺς πεποιημένους: καὶ ὅσα μὲν ἐκουσίως προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγαγούστας, τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα κατὰ κράτος λαβόντες καὶ ἐξανδραποδιστάμενοι κατεσχάψαμεν.»

(2) Δημ. Π. Στεφ. 18, 143.

(3) Πλάτ. Δημοσθ. 17, 4.

ἀψιμαχίαις ἀναξαινομένων ἐκάστοτε τῶν πολεμικῶν πρὸς ἀλλήλας διαφορῶν ταῖς πόλεσιν. ἢ

Ἄπο δὲ τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου (336) μέχρι τῆς ὑπὸ Φλαμινίου δοθείσης τοῖς Ἕλλησιν ἐλευθερίας (193) ἡ ἱστορία τῶν Ὀπουτιῶν περιορίζεται εἰς συνεχεῖς ἐχθρικός εἰς τὴν χώραν αὐτῶν εἰσβολὰς καὶ ὀηώσεις· διότι ἀναπεπταμένη αὕτη τοῖς τε ἐκ Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας καταβαίνουσι καὶ τοῖς ἐκ τῆς Ἀπτικῆς καὶ Βοιωτίας ἐφορμῶσι, ἀδύνατον ἦν νὰ ἀποφύγη τὰ ἐκ τούτων δεινά. Καὶ πρῶτον μὲν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου, ὁ μέγας αὐτοῦ υἱὸς Ἀλέξανδρος τοὺς Θηβαίους ἀφροστάναι πυθόμενος, ἤγε διὰ Πυλῶν τὴν δύναμιν καὶ διὰ τῆς χώρας τῶν Λοκρῶν πορευόμενος ἐπῆλθε κατὰ τῶν Θηβῶν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν εἰς τὸν Λεωσθένη μέρος τοῦ θησαυροῦ τοῦ Ἀρπάλου καὶ διαφόρους πανοπλίας, προσκαλέσαντες αὐτὸν νὰ ἐνεργῇ φανερῶς πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας· οὗτος μεταβὰς εἰς Αἰτωλίαν καὶ δεκτὸς γενόμενος μετὰ χαρᾶς, ἐκάλεσε τοὺς Λοκροὺς νὰ λάβωσι τὰ ὄπλα ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας. Ψηφισθέντος δ' ἐν Ἀθήναις τοῦ κατὰ τῶν Μακεδόνων πολέμου (321) καὶ πρεσβειῶν πεμφθεισῶν εἰς πάσας τὰς ἐλληνικὰς πολιτείας, ὅπως μετᾴσχωσι τοῦ ὑπὲρ αὐτονομίας ἀγῶνος, πᾶσαι μὲν αἱ ἄλλαι πολιτεφαὶ καὶ δὴ καὶ οἱ Ὀπούντιοι Λοκροὶ συμμετέσχον αὐτοῦ, πλὴν τῶν Λακεδαιμονίων, Ἀρκαδῶν, Ἀχαιῶν, Κορινθίων καὶ τῶν Βοιωτῶν, οἵτινες τὴν περιοχὴν τῆς κατασκαφείσης πόλεως τῶν Θηβῶν παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου λαβόντες, τοσοῦτον ἐκ συμφέροντος ἦσαν ἀφροσιωμένοι τοῖς Μακεδόσιν, ὥστε καὶ εἰς Πλαταιὰς ἐτάχθησαν, ἵν κωλύσωσι τὴν εἰς Αἰτωλίαν πρόσοδον τῶν Ἀθηναϊκῶν δυνάμεων, ἔνθα ἔμελλον νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ Λεωσθένους, ὅστις ἄγων μοῖρᾶν τινα τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἔσπευσε νὰ ἐνωθῇ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἠνωμέναις ταῖς δυνάμεσιν ἐνίκησε τοὺς Βοιωτούς. Ἀλλὰ διὰ τῆς περὶ Κρανῶνα μάχης (322) ἐκρίθη ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ κατανοήσαντες τὸ ἀδύνατον τῆς κατὰ τῶν Μακεδόνων ἀντιστάσεως, ἔπειμψαν προτάσεις περὶ εἰρήνης πρὸς τὸν Ἀντίπατρον. Τούτου δ' ἀπαι-

τοῦντος, ἵνα ἐκάστη πολιτεία διαπράγματευθῆ ἰδιαιτέρως, οἱ Ἕλληνες εἰδίσταζον. Ἀλλὰ προσβαλὼν μετὰ τοῦ Κρατεροῦ καὶ ὑποτάξας τὰς Θεσσαλικὰς πόλεις ἠνάγκασεν αὐτάς εἰς τοῦτο, τὸ δὲ παράδειγμα αὐτῶν ἐμιμήθησαν καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι, ἐν αἷς καὶ ἡ τῶν Ὀπουντίων, πλὴν τῶν Ἀθηναίων καὶ Λιτωλῶν, παρ' ὧν ἀπήτησε τελείαν ὑποταγὴν ὡς πρωταιτίων τῆς ἐπαναστάσεως.

Νῦν δ' ἐπὶ μακρὸν χρόνον κεχωρισμένοι τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων διατελέσαντες οἱ Λιτωλοὶ ἐμφανίζονται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ, τὸ πρῶτον ὡς ἔθνος πολεμήσαντες κατὰ Ἀλεξάνδρου καὶ ὑπὲρ τῶν Θηβαίων.⁽¹⁾ Γνωστότεροι ὁμῶς γίνονται ἐν τῷ κατὰ τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσβαλόντων Γαλατῶν περὶ Θερμοπύλας πολέμῳ (279), διότι πλείστη τε ἐγένετο αὐτῶν ἡ στρατιὰ κατὰ Παυσανίαν⁽²⁾ καὶ εἰς πᾶσαν μάχην ἰδίαν ἱκανή. Ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἠγωνίσαντο κατὰ τῶν ἀπὸ ὠκεανοῦ βαρβάρων Γαλατῶν καὶ οἱ Λοκροὶ οἱ Ἥοιοι, οἵτινες παραδόξως καλοῦνται ὑπὸ Παυσανίου οὐχὶ ὡς συνήθως Ἐπικνημιδιοὶ ἢ Ὀπούντιοι, ἀλλ' οἱ ἐπὶ Ἀταλάντῃ τῇ νήσῳ, περὶ ἧς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται τὰ δέοντα. Ὅπόσον ὁμῶς καταπεπτωκότα ἦσαν τὰ τῶν Λοκρῶν τῶν Ὀπουντίων κατὰ τοὺς χρόνους τούτους δῆλον ἐκ τοῦ ἐλαχίστου ἀριθμοῦ τῶν ὀπλιτῶν, οὓς ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν Μηδεῖας ἤγεν ἐπὶ τοὺς Γαλάτας, παραβαλλομένου πρὸς ἐκείνον, ὃν παρέταξαν εἰς αὐτάς ταύτας τὰς Θερμοπύλας κατὰ τῶν Περσῶν. Ὁ Παυσανίας, ἵνα δείξῃ, ὅτι πολυπληθέστεροι τῶν ἐπὶ τῶν Μῆδων ἦσαν οἱ ὕστερον ἐναντίον τῶν Γαλατῶν ὁμοίως εἰς Θερμοπύλας βοηθήσαντες Ἕλληνες ἀριθμῶν καὶ τούτοις λέγει, ὅτι ἐπὶ μὲν τοὺς Πέρσας τὸ μάχιμον τῶν Λοκρῶν τὸ εἰς Θερμοπύλας ἐλθὼν οὐκ ἂν ὑπὲρ γε ἑξακισχιλίου ἀριθμοῖη τις, ἐπὶ δὲ τοὺς Γαλάτας ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἑπτακόσιοι⁽³⁾, καὶ ἄνευ ἰππικοῦ, ἐνῶ ὁ ἀπὸ τῶν βαρβάρων φόβος μέγι-

(1) Ἀρριαν. 1, 10. (2) Παυσαν. 10, 20, 2.

(3) Παυσαν. 10, 20, 2. Λοκροὺς δὲ τοὺς ἐπὶ Ἀταλάντῃ τῇ νήσῳ Μηδεῖας ἤγεν· ἀριθμὸς δὲ αὐτῶν ἑπτακόσιοι καὶ ἰππικὸν σφῖσιν οὐ προσῆν.

στος ἦν κατὰ Παισανίαν⁽¹⁾ λέγοντα : « Τοῖς δέ γε Ἑλλησιν ἐπεπτώκει μὲν ἐς ἅπαν τὰ φρονήματα, τὸ δὲ ἰσχυρὸν τοῦ δείματος προῆγεν ἐς ἀνάγκην τῇ Ἑλλάδι ἀμύνειν... ὡς οὖν ἀπολωλέναι θεῶν ἢ ἐπικρατεστέρους εἶναι, κατ' ἄνδρα τε ἰδίᾳ καὶ αἱ πόλεις οἰεῖσθαι ἐν κοινῷ. » Ἐὰν αἰτία τῆς τοιαύτης ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων τῆς ἄλλοτε τόσῳ ἀκμαζούσης ταύτης γῶρας προεδηλώθησαν καὶ οὐδὲν τὸ παράδοξον, ὅτι κατόπιν τοσοῦτων πολέμων καὶ ἐρημώσεων ἡ Λοκρὶς τόσους ὀλίγους ἄνδρας ἐπεμψε τοῖς συμμάχοις Αἰτωλοῖς, οἵτινες τοὺς ἠττηθέντας Γαλάτας μέχρι τοῦ Σπερχειοῦ καταδιώξαντες, πλείστους ἐφόνευσαν καὶ μέγα ἐκτήσαντο ἀξίωμα ἐν τῇ βορείῳ Ἑλλάδι, βία προσαγαγόντες τὴν ἐν Τραχινίᾳ Ἡράκλειαν τῇ ἑαυτῶν συμμαχίᾳ, ἣν ἐπεξέτειναν καὶ ἐπὶ τὴν Θεσσαλίαν, ἐν ταῖς πόλεσιν, ἃς ἐκεῖ κατεῖχον, παρὰ δὲ τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν ἀφῆρεσαν τὴν Ναύπακτον, καὶ παρὰ τῶν Ἀκαρνάνων τὴν Σπράτον.

Ἄλλ' ἡ Αἰτωλικὴ ὁμοσπονδία, ἐλθοῦσα εἰς πόλεμον πρὸς τὴν Ἀχαϊκὴν, ἠνάγκασε ταύτην μὲν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν τῶν Μακεδόνων βοήθειαν, ἑαυτὴν δὲ δεινῶς καταβληθεῖσαν ὑπὸ Φιλίππου τοῦ πέμπτου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, τὴν βοήθειαν τῶν Ῥωμαίων. Τοῦ δὲ πρὸς τὸν Φίλιππον τοῦτον πολέμου τῶν Αἰτωλῶν οἱ Ὀπούντιοι μετέσχον ὡς σύμμαχοι ὄντες αὐτῶν, ἀλλ' ἡ γῶρα αὐτῶν εὐπρόσβλητος κατὰ γῆν τε καὶ ἐκ θαλάσσης πολλὰς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ὑπέστη δηώσεις· διότι ὁ Φίλιππος διαπεραιωθεὶς ἐκ Θεσσαλίας εἰς Εὐβοίαν κἀκειθεν εἰς Κύνον τὸν τῆς Ὀπούντος λιμένα, ἦλθε διὰ τῆς Λοκρίδος κατευθυνθεὶς εἰς Κόρινθον.⁽²⁾ Ἐπανακάμψας δὲ μετ' ὀλίγον καὶ ἐμβαλὼν εἰς τὴν γῶραν τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν, ἠπειλήσε τὸ Θρόνιον.⁽³⁾ Ἐξηντλημένοι οἱ Αἰτωλοὶ ἐκ τοῦ πολέμου, ἀπεφάσισαν νὰ αἰτήσωσι βοήθειαν παρὰ τῶν Ῥωμαίων,⁽⁴⁾ οἵτινες, ἐλπίζοντες, ὅτι μεγάλα ἤθελον κατορθώσαι ὑποτεταγμένης ἤδη οὔσης αὐτοῖς τῆς Καπύης καὶ τῶν Συ-

(1) Παισαν. 10, 20, 1—2.

(2) Πολύβ. 4, 67, 7. (3) Πολύβ. 9, 41, 11. (4) Λιβ. 26, 24.

ρχαυσῶν, ἔγνωσαν νὰ τιμωρήσωνται τὸν Φίλιππον διὰ τὴν κατ' αὐτῶν μετὰ τοῦ Ἀντίδου συμμαχίαν. Οὕτω δὴ ἀποστέλλεται ὁ ἀνθύπατος Μ. Θυαλέριος Λαιδίνος, ὅστις ἀπὸ τινος ἐτήρει ἀπόρρητον ἀλληλογραφίαν πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Αἰτωλῶν· καὶ ὤθησε μὲν τοὺς Αἰτωλοὺς εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἀλλ' ἐπιστόλαι ἐκ Ῥώμης ἀγγέλλουσιν τὴν ὡς Ὑπάτου ἐκλογὴν αὐτῷ, ἐκώλυσαν τὰς περαιτέρω ἐργασίας αὐτοῦ. Ἀναχωρήσας δὲ οὗτος ἐκ Κερκύρας εἰς Ῥώμην κατέλιπε μὲν δύνάμιν τινα τοῖς Αἰτωλοῖς, καὶ ὁ πόλεμος παρατείνεται μέχρι τοῦ 203, ἀλλ' ὁ Φίλιππος ἐπανειλημμένως νικᾷ, ὁ δὲ σύμμαχος τῶν Ῥωμαίων Ἄτταλος, βασιλεὺς τῆς Περγάμου, ἐκυρίευσε πόλεις τινὰς τοῦ Φιλίππου. Ἄλλ' ἀποτυχούσης τῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐπιχειρηθείσης κατοχῆς τῆς Βυβόιας καὶ τῆς ἀντικρῦ ἠπείρου, ἡ ὑπεροχὴ τῶν Μακεδονικῶν ὅπλων ἔμεινεν ἀναμρισθήτητος. Ἀπησχολημένων δ' ὄντων τῶν Ῥωμαίων ὑπὸ τοὺς χρόνους τούτους περὶ τὰ Καρχηδονικά, καὶ μὴ δυναμένων νὰ βοηθήσωσιν ἐρρωμμένως τοῖς Αἰτωλοῖς, ἐγένετο τῷ 203 εἰρήνη μεταξὺ Φιλίππου καὶ Αἰτωλῶν. Ἄλλ' ὁ μὲν πόλεμος ἐπαναλαμβάνεται, ὁ δὲ Σουλπίκιος Γάλβας, διάδοχος τοῦ Λαιδίνου, πεμφθεὶς καταλαμβάνει διὰ τοῦ Ἄττάλου τὴν Ὀποῦντα, (1) οὗσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Φιλίππου, ἣτις διαρπάζεται ὑπὸ αὐτοῦ, λεία δοθεῖσα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Σουλπίκιου, διότι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀλούσης τῆς πόλεως τῶν Ὀρεῶν ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ καὶ διαρπασθείσης, οἱ τοῦ βασιλέως Ἄττάλου στρατιῶται οὐδόλως μετέσχον τῆς λείας. Ἐπιφανεῖς ὁμῶς ὁ Φίλιππος ἠνάγκατε τὸν Ἄτταλον, ἀμέριμον ὄντα καὶ χρήματα πραττόμενον νὰ καταρύγη εἰς τὸν ἄρτι ἐκεῖ προσορμισθέντα Ῥωμαϊκὸν στόλον. Ἐπιτιμῆσας δὲ τοῖς Λοκροῖς ἐπὶ τῇ ἐκουσίᾳ σχεδὸν παραδόσει αὐτῶν τῷ Ἄττάλῳ καὶ τὰ περὶ τὴν Ὀποῦντα διευθετήσας, ἀπῆλθεν εἰς Ἰορρώνην. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι οὕτω τοῦ πρὸς τὸν Ἀντίδου πολέμου ἀπηλλαγμένοι ἀσθε-

(1) Διά. 28, 7: *Godem die ab Attalo rege Obuntiorum urbs capta diripiebatur.* Δ. Κασσ. ἀποστ. 57, 57.

νώς διεξήγον τὸν πόλεμον, οἱ Αἰτωλοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ συμφωνήσωσι τῷ 204 πρὸς τὸν Φίλιππον εἰρήνην, ἣν ἐνέκριναν μὲν τότε οἱ Ῥωμαῖοι προθύμως, ἅτε ἐνησχολημένοι ἔτι περὶ τὰ Καρχηδονικὰ, ἐπεθύμει δὲ νὰ παραβιάσῃ ὁ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ Δυρράχιον ἀποβιβασθεὶς ἀνθύπατος Π. Σεμπρόνιος· ἀλλὰ διὰ τῆς μεσιτείας τῶν Ἰππερωτῶν συνωμολογήθη ὡσαύτως εἰρήνη μεταξύ Φιλίππου καὶ Ῥωμαίων. Ἄμα ὅμως νικήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Ἀντίωνα, ἔστρεψαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὸν Φίλιππον καὶ ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν ἐκήρυξαν κατ' αὐτοῦ τὸν πόλεμον. Ὁ Σουλπίκιος καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ὑπατος Πόπλιος Οὐίλιος διετάχθησαν νὰ ἄρξωνται τῶν ἐχθροπραξιῶν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ φθάσῃ ὁ τελευταῖος νὰ ἐπιχειρήσῃ τι κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Τίτου Κοϊντίου Φλαμινίου. Ἐπὶ τούτου ἡ γῶρα τῶν Ὀπουντίων δεινῶς ἔπαθεν ἐκ τοῦ πολέμου, ἂν καὶ ἡ Λοκρίς, καθάπερ ἡ Φωκίς, ἡ Εὐβοία καὶ ἄλλαι ἐλληνικαὶ πόλεις ἐκ τῆς μετὰ προθέσεως ἡμερότητος αὐτοῦ ἀπατηθεῖσαι, ἐδέχθησαν αὐτὸν ὡς σωτήρα καὶ λυτρωτὴν ἀπὸ τῆς Μακεδονικῆς κυριαρχίας· διότι καταλαβὼν τὴν Ἐλλάδιαν ὁ Φλαμινῖνος, παρεχρίμασε τὸν στρατὸν του ἐν Φωκίδι καὶ Λοκρίδι, ἐνθα στάσις ἠγέρθη μεταξύ τῶν δύο μερίδων τῆς πόλεως Ὀποῦντος, τῶν μὲν μετακαλεσαμένων τοὺς Αἰτωλοὺς, τῶν δὲ τοὺς Ῥωμαίους· ἡ μερίς τῶν πλουσίων ἀποκλείσασα τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ πέμψασα ἄγγελον πρὸς τὸν Ῥωμαῖον στρατηγόν, κατέσχε τὴν πόλιν μέχρι τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ, ὅστις ἀφικόμενος κατεπράυνε τὰς μερίδας καὶ τὴν στάσιν κατέστειλεν.¹⁾ Οὐ μετὰ πολὺ δὲ ἐγγὺς τοῦ Θρονίου συναντῶσιν ἀλλήλοις ὅτε Φίλιππος καὶ ὁ Φλαμινῖνος καὶ ἀνακωχῆς ποιοῦνται κατὰ Πολύβιον,²⁾ λέγοντα: Δοὺς γὰρ (Τίτος) ἀνοχῆς διμήνους αὐτῷ τὴν μὲν πρεσβείαν τὴν εἰς Ῥώμην ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ συντελεῖν ἐπέταξεν, τὰς δὲ φρουρὰς ἐξάγειν παραχρῆμα τὰς ἐκ τῆς Φωκίδος καὶ Λοκίδος ἐκώλυσε.» Ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους οἱ Αἰτωλοὶ, οἱ Ἀχαιοί, οἱ

¹⁾ Λιβ. 32, 32.

²⁾ Π. 2, 32, 17, 10, 4.

Φθιώται καὶ ὁ Ἄτταλος πέμπουσι πρέσβεις εἰς Ῥώμην αἰτήσαν-
τας συγγνώμην ὑπὲρ τῶν Πελοποννησίων, Λοκρῶν, Βοιωτῶν καὶ
Φωκέων ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὃς παρὰ Πολυβίῳ¹⁾ εὔρηται ἔχων οὕτως:
Οὔτε γὰρ Πελοποννησίους ἀναπνεῦσαι δυνατὸν ἐν Κορίνθῳ βασι-
λικῆς φρουρᾶς ἐγκαθημένης, οὔτε Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς καὶ
Φωκέας θαρρῆσαι Φιλίππου Χαλκίδα κατέχοντος καὶ τὴν ἄλλην
Εὐβοίαν.»

Καὶ ἔλαβε μὲν ὡς ἐρρήθη ὁ Φίλιππος τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ
Φλαμινίου νὰ στείλῃ πρέσβεις εἰς Ῥώμην, ἐπίσθη ὅμως, ὅτι
δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ εἰρήνην παρὰ τῆς ἀγερώχου ἐκείνης
πολιτείας, ἣτις παρὰ τῶν πρέσβεων αὐτοῦ ἀπαιτήσασα τὴν παρά-
δοσιν τῶν τριῶν ὄχυρῶν καὶ ἐπικαίρων πόλεων, τῆς Χαλκίδος,
Κορίνθου καὶ Δημητριάδος καὶ ἀκούσασα, ὅτι ἐκεῖνοι δὲν εἶχον
πρὸς τοῦτο πληρεξουσιότητα, ἀπέπεμψεν αὐτοὺς ἀπράκτους. Βλέ-
πων δέ, ὅτι ὁ ἀγὼν προὔκειτο περὶ τῶν ὄλων, καλεῖ πάσας αὐτοῦ
τὰς δυνάμεις καὶ οὕτως ὁ πόλεμος ἐξακολουθεῖ μέχρι οὗ τῷ 197
π. Χ. θραύεται ἐν Κυνὸς Κεφαλαῖς ἡ δύναμις τῆς Μακεδονίας,
ἠττηθείσης τῆς μέχρι τοῦδε ἀηττήτου καὶ πάντοτε φοβερᾶς Μα-
κεδονικῆς φάλαγγος ἕνεκα τῆς ἀναρμόστου τοποθετήσεώς της,
ὑποκυψάσης εἰς τὴν ὀρμὴν τοῦ Αἰτωλικοῦ ἵππικοῦ καὶ εἰς
τὸ βάρος τῶν Ῥωμαϊκῶν λεγεῶνων. Ὁ Φίλιππος σπεύδει νὰ
ζητήσῃ εἰρήνην παρὰ τοῦ Φλαμινίου, ἣν οὗτος τῷ παρεχώ-
ρησε προθύμως, συνευδοκούσης καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς συγκλήτου
διὰ τὸν ἀπὸ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας φόβον, παροξυ-
νομένου εἰς πόλεμον κατὰ τῆς Ῥώμης ὑπὸ τοῦ τότε πρὸς αὐτὸν
φυγάδος ὄντος Ἀννίβου τοῦ Λίβυος.²⁾

Ἄμα δὲ καταλυθέντος τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου, ὁ Φλαμι-
νῖνος ἔστρεψε τὴν προσοχὴν του εἰς τὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἠγγίζεν
ἡ πανήγυρις τῶν Ἰσθμίων, καὶ οἱ Ἕλληνες ἀνυπομόνως περιμέ-
νοντες νὰ ἀκούσωσι τὴν περὶ τῆς ἑαυτῶν τύχης ἀπόφασιν τῆς

(1) Δύτ. 17, 11, 6.

(2) Πλούτ. Φλαμιν. 9.

Ῥωμαϊκῆς συγκλήτου, εἶχον συρρεύσει ἐν αὐτῇ πανταχόθεν. Μετ' οὐ πολὺ προσελθὼν εἰς μέσον ὁ κήρυξ ἀνεῖπεν, ὅτι ἡ σύγκλητος ἡ Ῥωμαϊκὴ καὶ Τέταρτος Κοίντιος Φλαμινῖνος, στρατηγὸς Ὑπατος, καταπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον καὶ Μακεδόνας, ἀφίασι ἐλευθέρως, ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, νόμοις χρωμένους τοῖς πατρίοις Κορινθίους, Φωκέας, Λοκρούς, Εὐβοεῖς, Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας, Μάγνητας, Θεσσαλοὺς, Περραιβοὺς.⁽²⁾ Τῷ δὲ 196 π. Χ. οἱ Λοκροὶ καὶ οἱ Φωκεῖς ἀπεδόθησαν αὐθις τῇ Αἰτωλικῇ ὁμοσπονδίᾳ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λιβίου καὶ τοῦ Πολυβίου λέγοντος:⁽³⁾ «οἱ δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ περὶ μὲν τούτων τῶν πόλεων ὑπερέθεντο τοῖς Αἰτωλοῖς τὸ διαβούλιον πάλιν ἐπὶ τὴν σύγκλητον, τοὺς δὲ Φωκέας καὶ Λοκρούς συνεχώρησαν αὐτοῖς ἔχειν, καθάπερ εἶχον καὶ πρότερον ἐν τῇ πολιτείᾳ.»

Ἄλλ' ἡ εἰρήνη αὕτη μικρὸν διήρκεσε· διότι οἱ Αἰτωλοὶ νομίζοντες ἑαυτοὺς ἡδίκημένους ὡς μὴ ἀρκούντως βραβευθέντας ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἀνθ' ἧς παρέσχον αὐτοῖς βοήθειας κατὰ τοῦ Φιλίππου, προσεπάθησαν νὰ ἐρεθίσωσιν εἰς πόλεμον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Συρίας καὶ τὸν Ὑράννον τῆς Σπάρτης Νάβιν, ὅστις βαρέως φέρων τὴν ταπείνωσίν του, μόνος ἐνέδωκεν ἀμέσως εἰς τὴν προτροπὴν αὐτῶν. Ἄλλ' ἡ Σπάρτη ἠττηθεῖσα καὶ ταπεινωθεῖσα προσελήφθη τῷ 188 π. Χ. εἰς τὴν Ἀχαικὴν συμπολιτείαν. Οἱ Αἰτωλοὶ ἰδόντες ματαιωθεῖσας οὕτω τὰς περὶ ἐπεκτάσεως τῆς ἐπιρροῆς των ἐν Πελοποννήσῳ, πεποιθότες εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀντίοχου, ἐσπούδασαν νὰ αὐξήσωσι τὴν δυνάμειν των ἐν τῇ βορείᾳ Ἑλλάδι. Ἄλλ' ὁ Ἀντίοχος ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀδεξίως πολιτευθεὶς πρὸς τὸν Φίλιππον, νωθρῶς δὲ παρασκευασάμενος κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ἠττήθη ἐν ἔτει 191 ἐν Θερμοπύλαις ὑπὸ Ἀχιλίου Γλαβρίωνος. Οὐδεμίᾳ ἀμριβολία, ὅτι ὡς περ ἡ Φωκίς καὶ ἡ Βοιωτία οὕτω καὶ ἡ Λοκρίς, ἐνθα διεξήχθη ὁ

(2) Πολύβ. 18, 16, 5. Πλούτ. Φλαμιν. 10.

(3) Λιβ. 33, 34. Phocenses, sicut antea fuerant, adjecta decreti auctoritate, his contribuerunt. Πολύβ. 18, 17, 9.

(ΤΟΜ. Ζ΄.)

ἀγῶν ὑπέστη τᾶ ἐκ τοῦ πολέμου δεινά, καταληρθεῖσα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Μᾶλλον δ' ἀγνωστα ἀποβαίνουσι τὰ τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν ἐφεξῆς μέχρι τοῦ Μετέλλου. Τὸ 152 δῆλον ὅτι π. Χ. Ἀνδρόνικος τις παρουσιασθεὶς ἐν Μακεδονίᾳ ὡς υἱὸς τοῦ τελευταίου βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περσέως, καὶ ἀποκαλῶν ἑαυτὸν Φίλιππον, ἤγειρεν ἐν αὐτῇ τῷ 150 π. Χ. νέον κατὰ τῶν Ῥωμαίων πόλεμον. Ἄλλ' ἠττηθεὶς καὶ αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Μετέλλου, πέμπεται εἰς Ῥώμην τὸ 148 π. Χ. Περὶ τοὺς χρόνους τούτους βαρέως φέρουσα ἡ Ἀχαικὴ ὀμοσπονδία τὴν ἐπέμβασιν τῶν Ῥωμαίων εἰς τὴν μεταξύ τῆς Σπάρτης καὶ αὐτῶν διαφορὰν καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς πρώτης ἀπόφασιν αὐτῶν τοῦ νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τοῦ συστήματος τῶν Ἀχαιῶν, οὐ μόνον ἡ Λακεδαιμόνων, ἀλλὰ καὶ ὅσαι ἄλλαι πόλεις ὑπέκειντο πρότερον εἰς τὴν Μακεδονικὴν κυριότητα, οἷον ἡ Κόρινθος, τὸ Ἄργος, ὁ Ἀρκαδικὸς Ὀρχομενὸς καὶ ἡ παρὰ τὴν Οἶτην τῆς Λοκρίδος Ἡράκλεια, ψηφίζει, ὑπὸ τῆς ἀβουλίας τοῦ τότε στρατηγοῦ Κριτολάου ἀγομένη, ἐν ἔτει 147 τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον, συμμάχους προσλαβοῦσα τοὺς Χαλκιδαῖς καὶ τοὺς ὀυσηρεστημένους ἐπὶ τῇ διαγωγῇ τῶν Ῥωμαίων Βοιωτούς. Ἄλλ' ἀτυχῶς ἐν τῇ περὶ Σκάρφειαν τῆς Ὀπουντίας Λοκρίδος μάχῃ (146) οἱ Ἀχαιοὶ ἠττήθησαν κατὰ κράτος, καὶ ὁ Κριτόλαος αὐτὸς ἐγένετο ἄφαντος. ⁽¹⁾ Ἡ δὲ Ἑλλάς, καταβληθεισῶν καὶ τῶν τελευταίων αὐτῆς δυνάμεων ἐν τῷ Ἰσθμῷ ὑπὸ τοῦ Μομμίου, ἐκηρύχθη Ῥωμαϊκὴ Ἐπαρχία ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀχαΐα.» Οὕτω δὲ ἡ ἐλευθερία τῶν τε Λοκρῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, πρὸ πολλοῦ ἤδη κενὸν ὄνομα, ἔλαβε πέρασ κατὰ τὸ ἔτος 146 π. Χ.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ ἱστορία τῶν Λοκρῶν συγχωνεύεται τῇ καθόλου ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος. Οὐδόλως δ' ἀπίθανον, ὅτι καὶ ἐπὶ Σύλλα πολεμοῦντος (86 π. Χ.) καὶ νικήσαντος τοὺς στρατηγοὺς τοῦ Μιθριδάτου Ταξιλλην καὶ Ἀρχέλαον ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ Ὀρχομενῷ, ἡ γῶρα τῶν Ὀπουντίων καὶ Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν ὑπέστη

(1) Πικυσαν. 7, 5, 13.

τῆς βλάβης τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, καὶ ταῦτα τοῦ Πλουτάρχου βεβαιούντος, ¹ ὅτι ὄθ' ἔτι πρὶν Λοκρικὰς πόλεις, τότε δὲ Βοιωτικὰς, τὴν Λάρυμναν καὶ τὰς Ἀλαίας ἀνηρηκῶς ἐτύγγανε Σύλλας, ὅτε τὴν πρὸς Ὀρχομενῶ μάχην νενικηκῶς ἐδίωκε τοὺς πολεμίους. Ἦκ δὲ τοῦ κατωτέρω αὐτόθι χωρίου ἐξάγομεν, ὅτι οἱ κάτοικοι διεσκορπίσθησαν μὲν τότε, ἐπανήλθον δὲ κατόπιν εἰς τὰς πόλεις ταύτας, διότι λέγει: « Ἀλαῖοι μὲν ἐκ τούτου λέγουσι θαρρήσαντες, αὐτοὶ εἰς τὴν πόλιν συνελθεῖν. » Ὅτε δὴλα δὴ ὁ Σύλλας ἐχρήτο ἐν Αἰδηψῷ τοῖς θερμοῖς ὕδασιν, περιπατοῦντι πρὸς τῇ θαλάσῃ, ἀλιεῖς τινες ἰχθῦς παγκάλους προσήνεγκαν αὐτῷ. Ἦσθεις δ' οὗτος τοῖς δώροις καὶ πυθόμενος, ὡς ἐξ Ἀλαιῶν εἶεν, « Ἔτι γὰρ ζῆ τις Ἀλαίων; ἔφη. Τῶν δ' ἀνθρώπων ὑπὸ δέους ἀφώνων γενομένων, διαμειδιάσας, ἐκέλευσεν ἀπιέναι χαίροντας, ὡς οὐ μετὰ φάυλων, οὐδ' ἀξίων ὀλιγωρίας ἦκοντας παραιτητῶν. » Ἐν τούτοις παρὰ τοῖς συγρόνοις συγγραφεῦσιν οὐδεμία αὐτῶν μνεῖα γίνεται ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ.

Ἀνακεφαλιοῦντες τὰ εἰρημένα, παρατηροῦμεν, ὅτι ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν μέχρι τῶν Περσικῶν ἡ δύναμις καὶ ἡ πολιτικὴ ἰσχὺς ἔβαινε ἀξανομένη. Ἐπὶ δὲ τῶν Περσικῶν πρωταγωνιστοῦσιν οὗτοι ἐν ταῖς πολιτείαις τῆς βορείου Ἑλλάδος, οὐδὲ φαίνεται ἄλλη τις ἐν τῇ μέσῃ Ἑλλάδι, πλὴν τῆς τῶν Ἀθηνῶν, δυναμένη ν' ἀντιπαραβληθῆ πρὸς τῶν Ὀπουντίων τὴν πολιτείαν. Μετὰ δὲ τὰ Περσικὰ ἀξανομένης τῆς τε τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ τῆς τῶν Θηβαίων τελευταίον δυνάμεως, ἀποβάλλουσι κατὰ μικρὸν τὴν πλήρη ἑαυτῶν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτενέργειαν, ἀναγκαζόμενοι νὰ παρέχωσιν ἄλλοις οὐκ εὐκαταφρόνητον βοήθειαν ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα χώραν λαβοῦσι δεινοῖς ἐμφυλίσις ἀγῶσιν, αὐτοὶ πάντοτε δευτεραγωνιστοῦντες. Ἀπὸ δὲ τῆς ἐν Χαιρωνεῖα μάχης οἱ Λοκροὶ ἔστιν ὅτε ἀναφαίνονται ὡς σπουδαία τις πολιτεία· διότι πλὴν τῆς ἐν Θερμοπύλαις κατὰ τῶν Γαλατῶν στρατείας καὶ τῆς ἐν τῷ Λαμιακῷ πο-

(1) Πλουτ. Σύλλ. 26.

λέμῳ καλουμένῳ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Μακεδόνων, οὐδεμία ἄλλη αὐτῶν ἀναφέρεται. Καὶ ταῦτα, διότι ἡ χώρα αὐτῶν πρὸ τῶν Θερωῶν Πυλῶν κειμένη, ἦν τοῖς τε ἀναβαίνουσι καὶ καταβαίνουσιν ἐχθροῖς ἢ μόνῃ διόδῳ καὶ κατὰ τὸ εἶκος ἐκτεθειμένη εἰς τὰς δηώσεις αὐτῶν, ἐξ ὧν παθοῦσα, ἀπέβαλε τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ἀξίωμα. Σύμμαχοι δὲ τῶν Αἰωλῶν γενόμενοι ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, καὶ τῆς τύχης αὐτῶν μετέσχον. Ἐν δὲ τῷ μακρῷ τῶν ἐμφυλίων πολέμων χρονικῷ διαστήματι τὰ ὄρια τῆς ἑαυτῶν χώρας πολλὰς ὑπέστησαν τὰς μεταβολάς· διότι πρῶτον μὲν ἀφῆρέθη ὑπὸ τῶν Φωκέων μέρος τῆς χώρας, ὁ Δαρνοῦς, ὥστε ἡ χώρα ἐσχίζετο εἰς δύο, μέσου ὄντος αὐτοῦ, ἂν καὶ ἡ πολιτειακὴ ἐνότης δὲν ἐξέλιπεν· εἶτα δὲ ἀπεδόθη πάλιν αὐτοῖς. Ἐπὶ τέλους ὁμοῦς ὑπέστησαν ἀκρωτηρίασιν, διότι τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους, ἡ Λάρυμνα, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κηριστοῦ, αἱ Ἄλαι, ἡ Κόρσεια προσετέθησαν τῇ Βοιωτικῇ συμπολιτείᾳ, συγχροτηθεῖσα μετὰ τὴν ὑπὸ Κασσάνδρου συνοίκισιν τῶν Θηβῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Στράβωνος τῶν Ὀμηρικῶν πόλεων Καλλιάρου, Βήσσης καὶ Λυγείων καὶ ἡ θέσις αὐτῆ ἠγνοεῖτο· ἡ δὲ Τάρφη, ἐπὶ λόφου οὐ μακρὰν τοῦ Θρονίου κειμένη, ἐσώζετο, ὀνομαζομένη ὁμοῦς Φαρύγαι. Ἡ Ὀποῦς, ὁ Κῦνος, ἡ Ἀλόπη, τὸ Θρόνιον, ἡ Ἀλπωνός, ἡ Σκάρφεια, ἐσώζοντο ἐπίσης. Πρὸς δ' ἄλλαις πόλεσιν καὶ ὁ Δαρνοῦς ἔκειτο ἐν ἐρειπίοις. Τῆς Κνημιδος οὐδόλως μνημονεύει ὁ Στράβων, ὑπὸ Σκύλακος μνημονευομένης, οὐδὲ τῆς Περκοθαρίας καὶ τοῦ Μυσαχέου, πόλεων τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν, γνωστῶν γενομένων ἐκ τῆς ἐν Οἰανθίᾳ (Γαλαξειδίῳ) εὐρεθείσης ἐπιγραφῆς καὶ ὑπὸ I. N. Οἰκονομίδου διαλευκανθείσης. Ἄλλ' ἔχοντες ὑπ' ὄψει ὅτι οἱ περιηγηταὶ καὶ γεωγράφοι δὲν εἰσέδυσαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας οὐ μόνον πάλαι, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔτι, οὐδόλως ἀποροῦμεν, ὅτι ὁ Στράβων οὐδεμίαν αὐτῶν μνησίαν ἐποίησατο, ἀφοῦ οὐδὲ οἱ νεώτεροι περιηγηταὶ οὐδένα λόγον ἐποίησαντο περὶ τῶν νῦν χωρίων Κ α θ ἄ ρ α ι ς καὶ Π ι κ ρ α κ ἰ ο υ ἀντιστοιχοῦντων τοῦ μὲν κατὰ γράμμα, τοῦ δὲ κατ' ἔννοιαν ἴσως δ' ἑκατέρων καὶ κατὰ τὴν θέσιν πρὸς τὴν Περκοθα-

ρίαν καὶ τὸ Μυσάγειον, περὶ ὧν ἐροῦμεν τὰ εἰκότα ἐν τῇ περὶ τῆς χώρας τῶν Ὀπουντίων πραγματείᾳ. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Λάρυμνα καὶ αἱ Ἄλαι, αἱ πρὶν μὲν τῇ Ὀπουντία χώρᾳ, τότε δὲ τῇ τῶν Βοιωτῶν, ὡς εἴρηται, ἀνήκουσαι, ἐσώζοντο ἔτι.

Ληγουσῆς δὲ τῆς δευτέρας μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ὁ Πausανίας περιηγεῖτο τὴν Ἑλλάδα, πολλὰ πόλεις ἦσαν ἤδη κατεστραμμένα· διότι παρ' αὐτῷ μνεία γίνεται μόνον τῆς Ὀποῦντος, τοῦ Κῶνου, τῶν Ἀλῶν, τῆς Λαρύμνης καὶ τῆς Σκαρφείας, αἷς προστίθενται καὶ δύο νέαι τέως ἄγνωστοι πόλεις ἢ τῶν Κυρτώνων καὶ ἡ Κόρσεια ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἀνατολικῷ τῆς Λοκρικῆς γῆς τμήματι. Πᾶσα δ' ἡ χώρα ἦν σχεδὸν ἔρημος· διότι αἱ μὲν διασωθεῖσαι τῶν πόλεων εἰς χωρίδια μετεβλήθησαν, αἱ πλεῖσται δὲ τῶν τῆς ἡρωϊκῆς ἐποχῆς καὶ τῆς μετὰ ταῦτα ἀκμῆς τῆς χώρας ἢ ἐν ἐρειπίοις ἔκειντο ἢ μόνον ἐν τῇ μνήμῃ τῶν κατοίκων τὸ ἑαυτῶν ὄνομα διέσωζον. Μόνη δ' ἐξ ὅλων τῶν λοιπῶν τῆς χώρας πόλεων φαίνεται ἐπὶ Ῥωμαιοκρατίας ἡ ἀρχαία μητρόπολις, ἡ Ὀποῦς, καὶ αὐθις τὸ ἀξίωμα τῆς πρωτεύουσας σχοῦσα καὶ μείζονα ἢ πρὶν κτησαμένη ἀξίαν, ἀληθῆς μητρόπολις τῶν Ἠοίων Λοκρῶν γενομένη, περὶ ἣν συνεκεντροῦντο πᾶσαι αἱ τε τῶν Ὀπουντίων καὶ Ἐπικνημιδίων πόλεις, ὑπὸ ἐνὸς ἄρχοντος διοικούμεναι πολιτικῶς, ἐδρεύοντος ἐν Ὀποῦντι καὶ ἔχοντος τὴν ἀνωτάτην ἀρχήν. Τὸ ὄνομα κοινὸν τῶν Ἠοίων Λοκρῶν ἐξέλιπε ἤδη καὶ ἀντικατέστη διὰ τοῦ «Ὀποῦντιοὶ καὶ Λοκροὶ οἱ μετὰ Ὀπουντίων,» ὡς δεικνῶσι ψηφίσματα παρὰ τὴν Ἀταλάντην εὑρεθέντα.⁽¹⁾

(1) Ἄθην. 1. σελ. 181.